

Een lokaal barstje in het cordon sanitaire tegen het Vlaams Belang is nog geen breuk

Posted on 24 oktober 2024 by Pieter de Jonge

Afgelopen weekend maakten twee plaatselijke partijen in het Antwerpse dorp Ranst bekend een gemeentebestuur te gaan vormen met het Vlaams Belang. In België was het groot nieuws, omdat daarmee mogelijk na 35 jaar het zogenoemde *cordon sanitaire* wordt verbroken.

Vlaams Belang is de opvolger van het in 1979 opgerichte Vlaams Blok. Vlaams Blok begon als afscheiding van de Vlaams-nationalistische Volksunie (een voorloper van N-VA, de partij van Bart De Wever). Vlaams Blok vond dat het de Volksunie niet ernstig genoeg was met het streven naar Vlaamse onafhankelijkheid.

Vanaf 1987 sprak de partij zich uit tegen migratie, op een toon die het moeilijk maakte de partij niet als extreemrechts te beschouwen. Des te pijnlijker: tijdens de Tweede Wereldoorlog collaboreerde een deel van de Vlaamse beweging met de Duitsers.

Zwarte Zondag

Bij de gemeenteraadsverkiezingen van 1988 behaalde Vlaams Blok in Antwerpen 17,2 procent van de stemmen. De echte doorbraak kwam op 4 november 1991, toen de 'Blokken' hun zeteltal zagen stijgen van twee naar twaalf. Belgische media noemden het 'Zwarte Zondag'.

In 1989 spraken andere partijen af geen akkoorden te sluiten met het Vlaams Blok, het *cordon sanitaire*. Dat eerste akkoord hield niet lang stand, maar na november 1991 werd het nieuw leven ingeblazen. Een half jaar voor de gemeenteraadsverkiezingen van oktober 2000 tekenden de voorzitters (in België ook partijleiders, tenzij een partij de Belgische premier levert) van de andere Nederlandstalige partijen het 'Charter voor de Democratie'. Punt 7 luidde: 'Dat onze partij onverkort het *cordon sanitaire* rond Vlaams Blok behoudt, wat betekent dat wij op geen enkel bestuursniveau politieke samenwerking zullen aangaan, akkoorden of coalities sluiten'.

Voorstanders van het *cordon sanitaire* voeren aan dat democratie uitgaat van het gelijkheidsbeginsel. Extreemrechts gaat uit van verschillen tussen mensen, waarbij sommigen meer waard zijn dan anderen. Een extreemrechtse partij is dan per definitie ondemocratisch.

Vlaams Blok werd nooit uitgesloten van verkiezingen. Vrijheid van vereniging en meningsuiting golden ook voor hen. Maar zolang de partij racistische trekken heeft, zijn democratische partijen moreel verplicht samenwerking te weigeren, zo was de gedachte.

Tegenstanders van het cordon vinden het ondemocratisch om verkiezingsuitslagen te negeren. Zij wijzen op het praktische gegeven dat het cordon verdere electorale groei van uiterst rechts niet voorkwam. Zelfs niet na invoering van een kiesdrempel van 5 procent tijdens het kabinet-Verhofstadt I (1999-2003). Zij volgen liever Oostenrijk en Nederland na, waar uiterst rechtse partijen op het regeringspluche belandden. Die partijen matigden hun standpunten of bleken bestuurlijk onbekwaam. In beide gevallen werd het probleem opgelost.

In 2004 werd Vlaams Blok veroordeeld wegens racisme. De partij werd heropgericht als Vlaams Belang.

Kapitale fout

Franstalige Belgen stemmen overwegend links. Ze volgen uiteraard ook het nieuws uit Frankrijk, waar een 'republikeins front' bestaat: geen samenwerking met het extreemrechtse Front National, dat sinds 2018 Rassemblement National heet. Veel Franstalige Belgische media, waaronder publieke omroep RTBF, hanteren een *cordon médiatique*: extreemrechtse politici krijgen geen podium. Volgens hen met succes: in Wallonië kwam extreemrechts nooit van de grond. In Vlaamse media, inclusief de publieke omroep VRT, verschenen wel politici van Vlaams Belang. Volgens Franstaligen een kapitale fout.

Belgische regeringen zijn grondwettelijk verplicht zowel uit Vlaamse als Waalse partijen te bestaan. Op het moment dat in Vlaanderen een partij in een meerderheidscoalitie stapt met Vlaams Belang, al was het in één gemeente, kan die partij landelijke samenwerking vergeten.

N-VA is de enige partij waarvan sommige leden afwillen van het cordon. Afgelopen juni kregen N-VA en Vlaams Belang samen 62 van de 124 zetels in het Vlaamse Parlement. Zelfs met een zetel méér had een coalitie van de twee partijen betekend dat N-VA uitgesloten zou worden van federale regeringsvorming. De zaken die De Wever wil regelen, vereisen deelname aan de landelijke regering. Dus sloot hij samenwerking met het Vlaams Belang voor de verkiezingen al uit.

Maar het is niet enkel vanwege de Franstaligen dat het cordon blijft bestaan. De Vlaamse politicus Jos Geysels van de partij Groen, sinds 2002 minister van Staat, nam in 1989 het initiatief tot het cordon. De dag na het akkoord in Ranst noemde Geysels dit op tv een 'ranzig besluit'. Volgens hem is het cordon nog steeds van kracht – het waren immers geen landelijke partijen die met het Vlaams Belang in zee gingen.

Strengere liberalen

Sommige kandidaten van de twee plaatselijke partijen in Ranst waren ook lid van de christendemocratische CD&V en de liberale Open Vld. Nog diezelfde zaterdag werden ze geroyeerd. Voor de partijleiders van Vlaamse partijen is het simpel: plaatselijke politici die met het Belang in een gemeentebestuur stappen, worden uit de partij gezet. Zelfs als het een complete plaatselijke afdeling betreft.

Vooral de Open Vld is streng. In september 2023 koos de partij een nieuwe partijvoorzitter. De avond daarvoor zaten de drie kandidaten in een actualiteitenprogramma. Toen een daarvan opperde dat samenwerking met Vlaams Belang plaatselijk moest kunnen, wezen de andere twee hem meteen terecht. Zelfs de rechtervleugel van Open Vld begrijpt niet waarom in Nederland zusterpartij VVD regeert met de PVV. Die principiële volharding staat overigens in schril contrast met de vele standpunten die de Vlaamse liberalen overboord zetten om van 1999 tot 2024 toch maar vooral in de regering te blijven. Tegen discriminatie zijn gaat kennelijk boven alles.

Nog tot 2029

In de gemeente Ninove haalde Vlaams Belang een absolute meerderheid. Maar het is vooral vanwege Ranst dat Vlaams Belang vindt dat het cordon nu doorbroken is. Veel commentatoren zien het eerder als een eerste barst, ook omdat de lokale Vlaams Belang-afdeling zich voortaan 'Ons Ranst' zal noemen.

Lastig blijft dat Vlaams Belang wel degelijk politici telt met extreemrechtse sympathieën. Zoals oud-partijleider Filip Dewinter, die nog steeds zitting heeft in het Vlaamse Parlement. Bij de gemeenteraadsverkiezingen was hij Antwerps lijsttrekker.

Een week na de gemeenteraadsverkiezingen zijn al veel gemeentebesturen van N-VA en het socialistische Vooruit gevormd, partijen die ook samenwerken in de Vlaamse en Belgische regering. Gemeenteraadsverkiezingen worden bij onze zuiderburen eens in de zes jaar gehouden. Tot de volgende landelijk en regionale verkiezingen in 2029 blijft het cordon dus bestaan, ondanks een lokaal barstje.

Pieter de Jonge is historicus en publicist.

Wynia's Week verschijnt nu drie keer per week! De groei en bloei van Wynia's Week is te danken aan de donateurs. **Doet u al mee? Doneren kan op verschillende manieren. Kijk [HIER](#). Hartelijk dank!**